

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

וכלוא צבית והרי הוא כמת ויאר הרע פסק ממנו (תנחומא): שוכב עליה – (חולין פס) קיפל הקב"ה כל ארץ ישראל תחתיו רמז לו שמהא נוחה ליכבש לבניו (כד' אמות שזה מקומו של אדם):

(יד) ופרעת – וחזקת כמו וכן יפרוץ:

(טו) חכמי עמד – לפי שהיה ירא מעשו ומלצו: עד אשר אם עשיתי – אם משמש בלשון כי (גיטין ט): דברתי לך – ללמדך ועליך מה שהבטחתי לאברהם על זרעו לך הבטחתי ולא לעשו שלא אמרתי לו כי יחזק יקרא לך זרע ולא כי ילחזק ולא כל יחזק וכן כל לי ולך ולו ולהם הסמוכים אלל דיבור משמשים לשון על זה יוכיח שהרי עם יעקב לא דיבר קודם לכן:

התחילו מריבות זו עם זו זאת אומרת עלי יניח לדיק את ראשן וזאת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה חזן אחת וזהו שנא' ויקח את האזן אשר שם מראשותיו: וישכב במקום ההוא – לשון מיעוט באותו מקום שכב אצל י"ד שנים שמשם צבית עבר לא שכב כלילה שהיה עוסק בתורה:

(יז) עולים ויורדים – עולים תחלה ואח"כ יורדים. מלאכים שלווהו בארץ אין יולאים חולה לארץ ועלו לרקיע וירדו מלאכי חולה לארץ ללוותו:

(יג) נבז עליו – לשמרו: ואלהי יחזק – אע"פ שלא מנינו במקרא שייחד הקב"ה שמו על הצדיקים בחייהם לכתוב אלהי פלוני משום שנאמר (איוב טו) הן בקדושו לא יאמין כאן ייחד שמו על יחזק לפי שכהו עינו

נביא – הושע פרק יא ז'-יא' פרק יב' א'

(ז) ועמי תלואים למשובתי ואל על יקראהו יחד לא ירומם: (ח) ועמי פליגין למיתב לאורחי ובמרועא קשיא יתערעון כהרא לא יהכון בקומא זקופה:

(ח) איך אתנהא אפרים אמגנה ישראל איך אתנהא באדמה אשימך בעבאים נהפה עלי לפי יחד נכמרו נחומי: (ט) איכרין אמסרינך אפרים אשיציןך ישראל איכרין אבדרינך באדמה אשוינך כעבויים מתערע מימר קימי לקבלי כהרא אתגוללו רחמי:

(ט) לא אעשה חרון אפי לא אשוב לשחת אפרים פי אל אנכי ולא איש בקרבה קדוש ולא אבוא בעיר: (י) לא אעביד תקוף רוגזי ולא יתוב מימרי לחבלא בית ישראל ארי אלהא אנא מימרי לעלמא קים ולית עובדי כעובדי בסרא דדירין על ארעא כן גזרית במימרי דביניכון שכנתי קדישא ולא אחליף בקרוא אוחרי עוד ירושלם:

(י) אחרי יהודה ילכו באריה ישאג כי הוא ישאג ויחרדו בנים מים: (י) בתר פולחנא דיי יהכון מימריה כאריא דמכלי ארי הוא יכלי ויתכנסון גלותא ממערבא:

(יא) יחרדו כעפור ממצרים וכיונה מארץ אשור והושבתים על בתיהם נאם יהודה: (יא) כעופא דאתי בגלי כן ייתון דגלו לארעא דמצרים וכיונה דיתבא לגו שוכבא כן יתובון דאיטלטלו לארעא דאתור ואתיבניון בשלם לבתיהון ומימרי יהי בסעדהון אמר יי:

(א) סבבני בכחש אפרים ובמרמה בית ישראל ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן: (א) אסגיא קדמי כרבין דבית אפרים ובנבלהון דבית ישראל ודבית יהודה הון מתקפין בפולחנא עדגלא עמא דאלהא מארעהון ואינון דהון פלחין קדמי בבית מקדשא מתקרון עמא קדישא בכן הון קימין:

רש"י

לשוב אם לא לשוב בקושי ישובו אלי. ואל על יקראוהו יחד לא ירומם – ואל הדבר אשר

(ז) ועמי תלואים למשובתי – כשהנביאים מלמדים אותם לשוב אלי תלואים הם אם

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

אפרים. כי אל אנכי – המקיים דבר טובתי ואין מדתי להנחם על הטוב. בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר – אחרת כבר הצטחתי להשקות שכינתי בקרבך בירושלים ולא אשרה אותה עוד על עיר אחרת ויש מפרש בעיר לשון שנאה כמו (שמואל א כה) ויהי ערך:

(י) כאריה ישאג – עוד ישאג להם כאריה שינאו מן הגליות וילכו אחריו. ויחרדו בנים מים – ויתכנסון גלותא ממערב:

(א) סבבני – כבר זכחש וזמרמה אפרים ובית ישראל מלכי עשרת השבטים וכל העם אצל יהודה עודנו רד עם אל מושל עוד ביראת אלהים רד כמו (במדבר כד) וירד מיעקב עוד מלכיהם עם הקב"ה:

עליו יקראוהו הנביאים יחד לא ירוממוהו עמי ולא יאות לעשותו ויש מפרש ואל על יקראוהו פגעים קשים יפגעו ואל כמו יש לאל ידי (בראשית לא) ואין זאת שהרי נקוד בפתח ואם היה ואל קם דבר היה נקוד בלוי ויונתן תרגם במרעא קשיא יתערעון עשה אל (ס"א"ל על) לשון קשה ולי נראה שפרשתי כהוגן. יחד לא ירומם – כחדא לא יהכון בקומא זקופא:

(ח) אמגנך – אמסרך ביד אויבך כמו אשר מגן כריך (בראשית יד). נכמרו – נתחממו לשון ארמי וכן עורנו כתנור נכמרו (איכה ה):
(ט) לא אשוב – מדברי הטוב אשר אמרתי לא מאסתים ולא געלתים להיות משחית את

כתובים – משלי ו' יז'-כב'

(יז) עיניך רמות לשון שקר וידיים שפכות דם נקי: (יז) עיני רמתא ולישנא דשקרא וידי דשפכן דמא זכי:

(יח) לב חרש מחשבות און רגלים ממהרות לרוץ לרעה: (יח) לבא דחשל מחשבתא רעתא ורגלי דמסתרובן למרהט לבישתא:

(יט) יפיח כזבים עד שקר ומשליח מדנים בין אחים: (יט) סהרא דשקרא דמלל כדבותא ומן דרמי תגרי בין אחי:

(כ) נער בני מצות אביך ואל תטש תורת אמוך: (כ) טור ברי פוקדנא דאבוך ולא תטעי מנימוסא דאמוך:

(כא) קשרם על לבך תמיד ענדם על גרגרתך: (כא) קטורנון בלבך תדירא וכרוך אנון בצורך:

(כב) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחה: (כב) במיזלך תתרבר עמך במדמכך תתנטר עלך ותתער היא תהוי רציק:

רס"י

(יט) יפיח – לשון דבור הוא כי כל דבור זרוח (כא) ענדס – לשון קשר הוא כמו אענדנו הפה הוא:

(כ) נאור בני מלות אביך:

משנה – ברכות פרק ז'

(א) שלשה שאכלו באחד, חיבין לזמן. אבל דמאי, ומעשר ראשון שנטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שגפדו, והשמש שאכל בזית, והבית, מזמנין

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

עליהם. אבל אבל טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מביזת, והנקרי, אין מזמנין עליהם: יותר מישראל, לפיכך היו מאמנים בהם בקצת המנות, עד שצדקו אחריהם ומלאו להם דמות יונה בראש הר גריזים שהיו עובדים אותה, ומאז עשאו כגויים גמורים לכל דבריהם. הלכך האידנא אין מזמנין על הכותי: אבל טבל – גן שלא נטלה ממנו תרומה ומעשרות קרוי טבל. ופירוש טבל, טב לא. ואין כריך לומר טבל דאורייתא, אלא אפילו טבל דרבנן כגון גן שאמח בעליץ שאינו נקוב שאינו טבל אלא מדרבנן, אין מזמנין עליו: ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו – לאו תרומת מעשר קאמר, דהאי טבל גמור הוא, אלא כגון שהקדים לוי את הכהן בכרי לאחר שנתמרח והוקבע לתרומה מן התורה, ונטל מעשר ראשון תחלה, ואחד מחמשים שבו היא ראויה לתרומה גדולה לכהן, וכל כמה שלא נתן ממנו תרומה גדולה זו, אע"פ שהפריש תרומת מעשר, אין מזמנין עליו. ואם היה מקדימו בשבליים קודם שנתמרח, לא היה כריך להפריש תרומה גדולה כדכתבין לעיל: ומעשר שני והקדש שלא נפדו – אין כריך לומר שלא נפדו כלל, דהא מילתא דפשיטא היא, אלא שנפדו ולא נפדו כהלכתא, כגון שפדה מעשר שני בגרוטאות של כסף, או במטבע שאין עליו אורה, ורחמנא אמר (דברים יד) ורתת הכסף, בדבר שיש בו אורה. והקדש, שחללו על גבי קרקע ולא בכסף, ורחמנא אמר ונתן את הכסף: והשמש שאכל פחות מכזית – משנה שאינה כריכה היא. אלא איידי דהדר לרובא לצורך, דר נמי להא: והנכרי – בגר שכל ולא טבל מיירי, ואשמועינן דכל כמה דלא טבל נכרי הוא, ולעולם אינו גר עד שימול ויטבול:

(ב) נָשִׁים וְעֶבְדִּים וְקִטְנִים, אֵין מְזַמְנִין עֲלֵיהֶם. עַד בְּפֹה מְזַמְנִין, עַד בְּזִית. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר, עַד בְּפִיעָה:

מרבנותא דאמרי, דלא אמרו קטן היודע למי מצרכין מזמנין עליו אלא צבן י"ג שנה ויום אחד שלא הביא שתי שערות, והוא הנקרא

רע"ב – (א) לזמן – להזמן יחד לצדך כלשון רבים, נכרך שאכלנו משלו: דמאי – פירות עמי הארץ קרויים דמאי. כלומר, לא מאי מעשרין הן או לא. לפי שהם חשודים על המעשרות, ואסרו חכמים לאכול מפירותיהן עד שיעשר. ואם אכל ולא עשר, מצדך עליו, ולא הוא מורה הבאה בעבירה, דרוב עמי הארץ מעשרים הם: שנטלה תרומתו – ואע"פ שלא נטלה ממנו תרומה גדולה, כגון צן לוי שהקדים את הכהן ולקח המעשר בשבליים קודם שנטל הכהן תרומה גדולה, והכהן היה לו ליטול תרומה גדולה תחלה אחד מחמשים, דרחמנא קריה ראשית, נמלא תרומה גדולה של כהן בתוך המעשר הזה, אחד מהחמשים שבו, לצד מתרומת מעשר שעל הלוי להפריש תרומה ממעשרו. ואשמועינן מתני' דהכא דפטור הלוי מלהפריש ממנו תרומה גדולה, דכתיב (במדבר יח) והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר, מעשר מן המעשר אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר: מעשר שני והקדש שנפדו – כגון שנתן את הקרן ולא נתן את החומש, שהבעלים מוסיפים חומש. וקא משמע לן תנא דאין החומש מעכב: והשמש שאכל כזית – דמהו דתימא כיון שהשמש אין לו קביעות, אלא הולך וצא, אין מזמנין עליו, קא משמע לן. ובכל הני אשמועינן, דאף על גב דדמו לאיסור אין כאן ברכה בעבירה: והכותי – מן הגויים שהביא מלך אשור מכותא ומשאר ארצות, ויושב אותם בערי שומרון, ונתגיירו מאומת האריות שהיו אוכלים בהם, כמפורש בספר מלכים (ב יז), והיו שומרים תורה שכתב וכל מורה שהחזיקו בה, מדקדקים בה

רע"ב – (ב) וקטנים אין מזמנים עליהם – דוקא קטנים שאין יודעים למי מצרכין. אבל קטן היודע למי מצרכין, מזמנין עליו. ואיכא

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

לעצמן, ועבדים מזמנין לעצמן, אצל נשים עם עבדים לא, משום פריאותא: עד כזית – וכן הלכה, ולא כרבי יהודה דאמר עד כזיתא:

קטן פורת, אצל צביר מהכי אין מזמנין עליו ואפילו יודע למי מצרכין. וצירושלמי מיייתי הלכה למעשה, דאין מזמנין על הקטן כלל עד שיגדל ויביא שתי שערות. ונשים מזמנות

(א) פיצד מזמנין, בשלשה אומר, נברך. בשלשה והוא, אומר, ברכו. בעשרה, אומר נברך לאלהינו. בעשרה והוא, אומר, ברכו. אחד עשרה ואחד עשרה רבוא. במאה, אומר, נברך ליי אלהינו. במאה והוא, אומר, ברכו. באלת, אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל. באלת והוא, אומר, ברכו. ברבוא, אומר, נברך ליי אלהינו אלהי ישראל אלהי העבאות יושב הפרובים על המזון שאכלנו. ברבוא והוא, אומר, ברכו. פענין שהוא מברך, כך עונין אחריו, ברוך יי אלהינו אלהי ישראל אלהי העבאות יושב הפרובים על המזון שאכלנו. רבי יוסי הגלילי אומר, לפי רב הקהל הו מברכין, שגאמר (תהלים סח) במקלות ברכו אלהים, ה' ממקור ישראל. אומר רבי עקיבא, מה פצינו בבית הכנסת אחד מרבין ואחד מועטין אומר, ברכו את יי רבי ישמעאל אומר, ברכו את יי המברך:

משלשה ועד עשרה ואין עשרה בכלל, המצדק אומר נכד שאכלנו משלו, וכולן עונים כרוך שאכלנו משלו וצטובו חיינו. ועשרה או מעשרה ולמעלה, המצדק אומר נכד לאלהינו שאכלנו משלו, וכולן עונים כרוך לאלהינו שאכלנו משלו וצטובו חיינו: רבי ישמעאל אומר ברכו את ה' המצדק – והלכה כרבי ישמעאל:

רע"ב – (ג) בשלשה והוא אומר ברכו – דהא בלאו לדידה איכא זימון. וכן כולם: אחד עשרה ואחד עשרה רבוא – הך רישא רבי עקיבא היא דאמר מה מנינו צבית הכנסת משהגיעו לעשרה אין חילוק בין רבים למועטים, הכא נמי אין חילוק: במאה אומר נכד לה' אלהינו – הך סיפא כולה רבי יוסי הגלילי היא, דאמר לפי רוב הקהל הו מצרכין שנאמר: במקלות ברכו אלהים. ופסק הלכה,

(ד) שלשה שאכלו באחד, אינו רשאין לחלק וכן ארבעה, וכן חמשה. ששה נחלקין, עד עשרה. ועשרה אינו נחלקין, עד שיהיו עשרים:

לכאן, עד עשרה. אצל עשרה אין נחלקים, דאחייבו להו צומון שיט צו הזכרת השם, עד שיהיו עשרים, ואז יחלקו לשתי חבורות אם ירלו:

רע"ב – (ז) אינו רשאים לחלק – מכיון שחלה עליהם חובת זימון: וכן ארבעה וכן חמשה – אין השלשה מזמנין לעצמן והיחיד יחלק מהו, דאיהו נמי אקבע בחובת זימון: ששה נחלקים – כדי זמון לכאן וכדי זמון

(ח) שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד, בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו, הרי אלו מצטרפין לזמון ואם לאו, אלו מזמנין לעצמן, ואלו מזמנין לעצמן. אין מברכין על היין עד שיתנו לתוכו מים, דברי רבי אליעזר. וחקמים אומרים, מברכין:

שיתן לתוכו מים. לפי שהיה יינס חזק מאד, ולא היה ראוי לשתיה בלא מים, הלכך אכתי לך אשתני למעלותא, ולא זז

רע"ב – (ה) ואם לאו אלו מזמנין לעצמן – ובזמן ששמש אחד משמש לשתי החבורות, אע"פ שאין רואים אלו את אלו השמש מצרפן: אין מצרכין על היין – צורא פרי הגפן, עד

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

גמרא – ברכות דף מט' ע"ב

אמר שמואל לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל תנן בשלשה והוא אומר ברכו אימא אף ברכו ומכל מקום נברך עדיף דאמר רב אדא בר אהבה אמרי בי רב תנינא ששה נחלקין עד עשרה אי אמרת בשלמא נברך עדיף משום הכי נחלקין אלא אי אמרת ברכו עדיף אמאי נחלקין אלא לאו שמע מינה נברך עדיף שמע מינה תניא נמי הכי בין שאמר ברכו בין שאמר נברך אין תופסין אותו על כך והנקדנין תופסין אותו על כך ומברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם לאו כיצד רבי אומר ובטובו הרי זה תלמיד חכם ומטובו הרי זה בור אמר ליה אביי לרב דימי והכתיב ומברכתך יברך (את) בית עבדך לעולם בשאלה שאני בשאלה נמי הכתיב הרחב פיך ואמלאהו ההוא בדברי תורה כתיב תניא רבי אומר בטובו חיינו הרי זה תלמיד חכם חיים הרי זה בור נהרבלאי מתני איפכא ולית הלכתא כנהרבלאי אמר רבי יוחנן נברך שאכלנו משלו הרי זה תלמיד חכם למי שאכלנו משלו הרי זה בור אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי והא אמרינן למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו אמר ליה התם מוכחא מילתא מאן עביד ניסי קודשא בריך הוא אמר רבי יוחנן ברוך שאכלנו משלו הרי זה תלמיד חכם על המזון שאכלנו הרי זה בור אמר רב הונא בריה דרב יהושע לא אמרן אלא בשלשה דליכא שם שמים אבל בעשרה דאיכא שם שמים מוכחא מילתא כדתנן כענין שהוא מברך כך עונין אחריו ברוך ה' אלהי ישראל אלהי העבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו:

רש"י על הגמרא

עד שיהיו שם עשרים: הכי גרסין ואי אמרת ברכו עדיף אמאי ששה נחלקין – אם יראו, הא מעיקרא יכולין לומר ברכו, והשתא תו לא אמרי: אלא לאו שמע מינה – אף ברכו קאמר מתניתין, וכיון דמתניתין אף ברכו קאמר, מסתברא היא שטוב לו לאדם להיות מן המזכרים, וסייעתא דשמואל, וגירסא הכי איתא ששה עד עשרה ואי אמרת ברכו דוקא, אמאי ששה נחלקין, אלא לאו שמע מינה אף ברכו, שמע מינה: תניא נמי הכי – דמתניתין אף ברכו קאמר: והנקדנין – דווקא, תופסין אותו על שהוציא עצמו מן הכלל: ומטובו הרי זה בור – שממעט בתגמוליו של מקום, דמשמע דבר מועט כדי חיים: בשאלה שאני

אל יוציא את עצמו – אף על פי שבארבעה הוא רשאי לומר לשלשה ברכו, טוב לו שיאמר נברך, ואל יוציא עצמו מכלל המזכרים: תנן בשלשה והוא אומר ברכו – אלמא הכי עדיף, כלומר רבים אתם ואפילו איני עמכם: אף ברכו – שפיר דמי, ומיהו, טוב לו להיות בכלל המזכרים: תנינא – סיעתא לשמואל: ששה נחלקין – אם ראו ליחלק לשתי חבורות ולזמן אלו לעצמן ואלו לעצמן רשאיין הן, שהרי יש זימון כאן וכאן: עד עשרה – כלומר וכן שבעה וכן שמונה לשתי חבורות, וכן השעה לשתי חבורות או לשלשה, עד עשרה, אבל אם היו עשרה חלה עליהן הזכרת השם, ואם יחלקו לא יהיה שם הזכרה אין נחלקין

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

אוכלים משלו: למי שאכלנו משלו – משמע מרובים הן, זה זן את זה וזה זן את זה, ולפי דבריו מצדך את בעל הבית: החם מוכחא מילתא – דבמעשה נסים ליכא למימר מרובין: כדחנן על המזון שאכלנו – ולא קחני משלו:

– שהשאל שאל כעני על פתח, שאינו מרים ראש לשאל שאלה גדולה: הרחצ פיך – לשאל כל תאוה: חיים הרי זה בור – הוליא עצמו מן הכלל: מחני איפכא – חיים עדיף, שכולל את כל באי עולם: נכדך שאכלנו משלו – משמע שהוא יחידי שהכל

זוהר – ויצא דף קנ' ע"ב

רבי חייא פתח ואמר, (תהלים סה) דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם. הא קרא קשיא, דלאו סופיה רישיה, ולא רישיה סופיה. אלא דוד בעא על גרמיה, ולבתר בעיא על כלא. דברי עונות גברו מני. אמר דוד, אנא ידענא בגרמי דחבנא, אבל כמה חייבין אינון בעלמא, דאתגברו חוביהו עליהו יתיר מני. הואיל וכו', לי (דף קנא ע"א) ולהון, פשעינו אתה תכפרם:

תא חזי, בשעתא דחייבין סגיין בעלמא, אינון סלקין, עד ההוא אתר דספרי דחייבין אתפתחו, כמה דאת אמר, (דניאל ז) דינא יתיב וספרין פתיחו, והוא ספר (דינא עלה קיימא), (נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו) בגיני כה, דברי עונות גברו מני, ועל דא פשעינו אתה תכפרם:

יעקב, כגוונא דא בגין כה לא הימין, אי תימא דלא הימין בקודשא ברין הוא, לא. אלא, דלא הימין ביה בגרמיה, דילמא יחוב, והוא חובא, ימנע ליה, דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מניה, ובגין כה, לא הימין בגרמיה. והיה יי לי לאלהים, אפילו רחמי, כד איתוב בשלם, אשוי לקבלי לדינא, בגין (ס"א דהא) דאנא פלח קמיה תדיר:

אמר רבי אחא, אמר יעקב, השתא לא אצטריכנא לדינא, כד איתוב לבית אבא, אתפלילנא בדינא ואתקשר ביה. אמר רבי יוסי, לאו הכי, אלא אמר, השתא אם יהיה אלהים עמדי, דינא אצטריכנא לנטרא לי, עד דאיתוב בשלם לבית אבא, אבל פיון דאיתוב בשלם, אתפלילנא רחמי בדינא, ואתקשר בקשורא מהימנא, לאכללא כלא פחד:

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א'

(ד) היה הוא רוצה ללמוד תורה ויש לו בן ללמוד תורה הוא קודם לבנו ואם היה בנו נבון ומשכיל להבין מה שילמוד יותר ממנו בנו קודם ואע"פ שבנו קודם לא יבטל הוא שכשם שמצוה עליו ללמוד את בנו כך הוא מצווה ללמוד עצמו:

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

(ה) לעולם ילמוד אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו פנויה ללמוד ואם היה יצרו מתגבר עליו עד שנמצא שאין לבו פנוי ישא ואחר כך ילמוד תורה:

(ו) מאימתי אביו חייב ללמודו תורה משיתחיל לדבר מלמדו תורה צוה לנו משה ושמע ישראל ואחר כך מלמדו מעט מעט פסוקים פסוקים עד שיהיה בן שש או בן שבע הכל לפי בוריו ומוליכו אצל מלמד התינוקות:

(ז) היה מנהג המדינה ליקח מלמד התינוקות שכר נותן לו שכרו וחייב ללמדו בשכר עד שיקרא תורה שבכתב כולה מקום שנהגו ללמד תורה שבכתב בשכר מותר ללמד בשכר אבל תורה שבעל פה אסור ללמדה בשכר שנאמר ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' וגו' מה אני בחנם למדתי אף אתם למדתם בחנם ממני וכן כשתלמדו לדורות למדו בחנם כמו שלמדתם ממני לא מצא מי שילמדו בחנם ילמדו בשכר שנאמר אמת קנה יכול ילמד לאחרים בשכר תלמוד לומר ואל תמכור הא למדת שאסור לו ללמד בשכר אע"פ שלמדו רבו בשכר:

(ח) כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחזר על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה:

מוסר מספר תפארת הקדש דף ג' ע"ב מרז"ל

כָּל הַכּוֹעֵס כֹּל מִיָּנִי גִיהֶנֶם שׁוֹלְטִים עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת י"א) וְהִסֵּר כַּעַס מִלִּבָּךְ וְהִעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרְךָ אִין רָעָה אֵלָא גִיהֶנֶם. כָּל הַכּוֹעֵס אֶפְיָלוּ שְׂכִינָה אֵינָה חֲשׂוּבָה כְּנִגְדוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים י') רָשָׁע כְּגֹבֵה אָפּוֹ כֹּל יִדְרוֹשׁ. וְגו'. כָּל הַכּוֹעֵס מִשְׁכַּח תְּלִמּוּדוֹ וּמוֹסָיִף טְפִשׁוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ז') כִּי כַּעַס בְּלֵב כְּסִילִים יִנּוּחַ וּכְתִיב (משלי י"ג) וְכִסִּיל יִפְרוֹשׁ אֲוֶלֶת כָּל הַכּוֹעֵס בִּידוּעַ שְׁעוֹנוֹתָיו מֵרַבִּים מְזַכִּיּוֹתָיו שֶׁנֶּאֱמַר (שם כ"ט) אִישׁ אֵף יִגְרֶה מְדוֹן וּבִעַל חִימָה רַב פִּשְׁעוֹ. כָּל הַכּוֹעֵס אִם חָכֵם הוּא חֲכָמָתוֹ מִסְתַּלְקֶת אִם נְבִיא הוּא נְבוֹאָתוֹ מִסְתַּלְקֶת מִנָּא לֹן מִמִּשָּׁה שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ל"א) וַיִּקְצוּף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיִל וְגו' וַיֵּאמֶר אֲלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן אֵל אֲנֹשִׁי הִצָּבָא וְכוּ' אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה מִכָּל שְׂמִמְשָׁה נְעֻלָּם. נְבוֹאָה מְאִלִּישָׁע דְּכְתִיב (מ"ב ג') לֹלֵי פְּנֵי יְהוֹשֻׁפֵּט מִלֶּךָ יְהוּדָה אֲנִי נוֹשֵׂא וְגו' וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנְּגוֹן וְגו' וְתִהְיֶה עָלָיו יָד ה'. כָּל הַכּוֹעֵס אֶפְיָלוּ פּוֹסְקִין לוֹ גְּדוּלָה מִן הַשָּׁמַיִם מוֹרִידִין אוֹתוֹ מִנָּא לֹן מְאִלִּיאָב שֶׁנֶּאֱמַר (ש"א י"ז) וַיַּחַר אֵף אֶלִּיאָב וַיֵּאמֶר לְמָה זֶה יִרְדֶּתָּ וְעַל מִי נִטְשָׁתָּ מֵעַתָּה הֲצֵאן הַהִנֵּה בְּמִדְבָר וּכְתִיב (אחר זה) בְּאֶלְיָאָב (שם ט"ז) אֵל תִּבֹּט אֵל מִרְאֵהוּ וְאֵל גְּבִיָה קוֹמָתוֹ כִּי מְאִסְתִּיהוּ מִכָּל דְּהוּוּ רַחִים עַד הָאִידֵנָא. כָּל הַכּוֹעֵס כָּאֵלוֹ הַדְּלִיק אִשׁ שֶׁל גִּיהֶנֶם. כָּל הַכּוֹעֵס כָּאֵלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה. וְזֶה לְשׁוֹן הַזֹּהֶר טוֹרָף נִפְשׁוֹ בְּאֵפוֹ אִיהוּ טוֹרֵף וְעַקֵּר נִפְשִׁיהּ בְּגִין רוֹגְזִיהּ וְאֲשֶׁרֵי בְּגוּיָה אֵל זָר וְעַל דָּא (ישע"י ב') חֲדָלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֵפוֹ כִּי בְמָה נְחָשֵׁב הוּא עֲבוּדָה זָרָה אֲתַחֲשֵׁב לִיה לְכַר נֶשׁ מֵאֵן דְּאֲשְׁתַּעֵי בְּהִדְיָה כְּמָאן דְּאֲתַחֲבַר בְּעֲבוּדָה זָרָה מִמִּשָּׁה. מָאֵי טַעְמָא בְּגִין דְּעֲבוּדָה זָרָה מִמִּשָּׁה שְׂרִיא בְּגוּיָה וְלֹא עוֹד אֵלָא דְּעַקֵּר קְדוּשָׁה עֲלָאָה מְאִתְרִיָּה וְשְׂרִיא בְּאֲתִרִיָּה עֲבוּדָה זָרָה אֵל

חק לישראל – פרשת ויצא יום א'

זָר מִה אֵל זָר בְּתִיב בֵּיה (ויקרא י"ט) אֵל תִּפְנֹו אֶת הָאֱלִילִים כְּגֹוֹנָא דָא אָסוּר לְאִסְתְּכֹוּלִי
בְּאַפִּיהָ עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רזאל, צדיקה בת שרה ז"ל.